

Detta Kalveblad innehåller mycket!

T En historisk betraktelse av Sigvard som ger oss en antydning om att ön en gång i tiden var välbefolkad och att kalvenbor avsatt tydliga spår i samhällslivet. Andra spår som tyvärr är på väg att försvinna är de diken och stigar som tidigare generationers kalvenbor var så måna om att upprätthålla och respektera. Det var inte av en tillfällighet. Att hantera bergens vattenmängder var en prioriterad uppgift som angick alla på ön. Att kunna röra sig fritt på ön var också en viktig princip. Vi återkommer i dessa frågor.

Bladet innehåller också en påminnelse om att Tjörnekalv är på väg att bli en riktig "barnens ö". Vi som vistas här under större delen av sommaren upplever detta tydligt. Antalet små barn har ökat väsentligt under de senaste åren. Detta förpliktigar. Det är också en uppgift för oss alla att ge alla »våra« små en härlig sommar-miljö.

I sin berättelse om Grace ger Elisabeth Lestrup en intressant syn på framtiden för Tjörnekalv. Även här tränger sig historien på. Hur var miljön tidigare på Kalven? Kan vi återerövra något av den? Därigenom sammanförs historien och framtiden. Kommer våra små att växa upp på en ö som långsamt växer igen eller kan vi få stöd för att »röja upp« lite på ön. Eller kan vi göra det ändå om vi engagerar oss?

Välkomna till en spännande sommar på Kalven.

Berth Danermark
Ordförande i intresseföreningen

Amazing GRACE

– informationmöte om ett skärgårdsprojekt.

JO, VI VAR DÄR. Sten Åke, landshövdingen, ett gäng miljöengagerade från västra skärgården, den guda-benådade Stefan Edman som syns i alla miljösammanhang, och så jag. Landshövdingen pratade sig varm om vår vackra natur i vår oslagbara skärgård och Stefan Edman visade fantastiska bilder och påminde oss om den fascinerande värld som vi har runt omkring oss, men som vi kanske inte alltid lägger märke till.

Att rakan är tvåkönad visste jag, men att den kan anpassa sig efter antalet honor respektive hanar i omgivningen och välja kön så att det skapas balans, det visste jag inte. Eller att det under en skosula på en sandstrand finns uppskattningsvis 350 olika små levande organismer! Det är en fantastisk värld vi lever i, en värld som med

6 000 arter under vattenytan och lika många ovanför, myllrar av växtlighet och liv.

Nu till syftet med mötet

EU projektet Grace (Grazing and Restoration of Archipelago and Coastal Environments) har valt ut 23 områden, totalt 39 öar och 2 halvöar, som ingår i Natura 2000, konventionen om biologisk mångfald, ett Europeiskt nätverk som sponsras av LIFE Natur, en fond inom EU som sedan 1995 delat ut en halv miljard kronor om året till naturvård. De skärgårdar som berörs ligger i Blekinge, Halland, Västra Götaland och Stockholm. Målet är att bevara delar av det växt och djurliv som håller på att försvinna världen över.

fortsätter på sid 2»

Kalvebladet sponsras av
Smycka/Stjärnmakarna • Gullbergs Ur Guld
www.gullbergsurguld.se

TECHAB www.techab.se

Visual Communication AB www.visual.se

Wahlström & Steijner Arkitekter AB
www.wahlstrom-steijner.se

ANSVARIG UTGIVARE
Berth Danermark

REDAKTION OCH DIGITALORIGINAL
Viera Larsson

MATERIAL OCH INSÄNDARE
gärna från fler på Tjörnekalv

TRYCK
Boab Tryckeri, Skärhamn

› fortsättning från sid 1

Den skandinaviska skärgården är speciell. Liknande skärgårdar finns bara i Skottland, Canada, utanför Chile och i Åboland i Finland. Det innebär att den unika fauna och flora man kan finna runt omkring oss idag och som är på väg att försvinna, är mycket sällsynt. Öarna i vår skärgård är dessutom mycket artrika och många ovanliga växter, fåglar och insekter finns kvar här eftersom igenväxningen gått så långsamt och skett på naturlig väg. Samverkan mellan växter och insekter är stor och eftersom det finns sand och grus på öarna värms marken fort av solen och ger en hög biologisk mångfald, speciellt vad gäller insekter. Trots detta är det många arter som för alltid försvunnit. För att rädda det som räddas kan GRACE projektet komma till stånd.

Jordbruket och djurhållningen har försvunnit från öarna och därför växer de gradvis igen. Det man nu ska göra är att i samverkan mellan markägare och Naturvårdsverket upprätta en plan för varje område, där man beslutar om vilka områden som ska bevaras och återställas. Arbetet påbörjades förra året och ska hålla på till 2016. Syftet är att locka tillbaka människor till öarna för att åter driva jordbruk eller ta hand om djur som betar av växtligheten och håller markerna öppna.

Metoderna som används är buskröjning, bränning och bete. För att inte riskera skogsbränder kommer man först behöva röja större träd och buskar manuellt. Elden kommer att ta bort det döda växtmaterialet, ofta gammalt tätt gräs som ligger i ett tjockt lager och förhindrar andra växter att etablera sig. Fröna äts upp av insekter och reproduktionen upphör. Genom att elda den gamla växtligheten sparkas ekosystemet igång och föryngras. Kusthedar med fattig jord kan eldas kraftigt och ger rötter och gräs en ny chans. Sedan blir det djurens uppgift att hålla markerna öppna.

Så snart kommer det att brinna på öarna i den västra skärgården. De öar runt omkring oss som kommer

att beröras och som ingår i projektet är Rörö, Klåverön, Härön, Hermanö, Tanum och Koster. Men det är förstas inte bara att tulla på lite här och där och hoppas på det bästa. Man måste vara vaksam på när det är bäst att elda. Tidigt på året kan man störa häckande fåglar och skrämja iväg dem från deras ägg. Det är heller inte lämpligt att elda all mark på en gång och man bör hellre välja att bränna små ytor ofta än stora mer sällan. Information om hur och när man ska bränna sin mark går att få via Länsstyrelsen.

Vi har ju alla sett hur sly och buskar tar över mer och mer av vår ö och återkommande diskussioner om vad vi ska göra åt det har förekommit så länge jag bott på Tjörnekalv (21 år nu!). Det har handlat om getter, kor, om mankraft och eldning, men alla diskussioner har runnit ut i sanden och vi fortsätter oförtrutet att röja bort det värsta. Nu har vi ett ypperligt tillfälle att ta en ordentlig diskussion och kanske starta en grupp som tar kontakt med och följer upp GRACE projektet. Vi kan få värdefull information, råd och kanske till och med lite ekonomiskt stöd.

JAG ÄR GÄRNA MED!

Elisabeth Lestrup

hålor här och där. Grävlingen är ett nattdjur som gärna vandrar runt våra hus på jakt efter föda och ofta attackerar våra komposter eller gräver i gräsmattorna efter skalbaggs-larver.

Det är tillåtet att ha grävling som sällskapsdjur! men då måste den vara uppfödd som tamdjur? Förra året sköts 3 grävlingar och i år har vi blivit av med en till. Det finns en fälla att tillgå, men kontakt med jägare måste man sköta själv.

VÅRA DIKEN

Klunken, Kläbbert och Varn genererar stora vattenmängder vid nederbörd. Genom årens lopp har stor möda lagts ner för att gräva diken. Våra diken har lång historia och syftar till att flytta regnvatten på ett kontrollerat sätt. Våra diken är ett komplicerat nät av små grävda diken till det större diket som samlar upp allt vatten ner mot San.

Gemensamt för våra diken är att de är inritade i kartan över Tjörnekalv med ett ansvar för markägare och berörda att hålla efter så att de inte täpps igen och förorsakar problem som översvämningar eller bildar dammar för våra "älskade" knott och myggor.

Det har diskuterats att hyra in en Minigrävare för att ta ett större grepp över dikesfrågan. Hur som helst så måste vi hjälpas åt att ta tag i frågan för snart har vi förra årets översvämning här igen. Som ett led i detta kommer vi att försöka ordna en informationsträff med någon från lantmäteriet som informerar om vad som gäller i dessa frågor. Mer information om detta kommer senare i sommar.

Sten-Åke Eliasson & Berth Danermark

Grävling på tomten?

Säkert är det många som noterat grävlingsspår på sina tomter. Om man tar sig en tur utanför stigarna på Tjörnekalv kan man se stora uppgrävda

Sten-Åke Eliasson

Snusfabrikören från Tjörnekalv

Kan ni tänka er att en av initiativtagarna till Göteborgs Högskola, som senare blev Göteborgs universitet, kom från Tjörnekalv. Men låt oss ta det från början.

PÅ TJÖRNEKALV föddes den 8 december 1807 Fredrik Lundgren,

son till Gustaf Lundgren och Elin Hansdotter. Hans föräldrahem låg i »Strandgabet«, nära det hus, där Inger och Christer Öhrn bor i dag. Huset totalförstördes av en eldsvåda 1837, och Fredriks broder Gustaf, som då bodde där, byggde ett nytt hus i »Sunt«, på den plats där Bengt Perssons hus ligger.

Fredrik tillbringade sina uppväxtår på Tjörnekalv, men när han blev 15 år flyttade han till Göteborg, där han 1822 fick anställning i Fiedlers snusfabrik.

Fiedlers var en gammal firma som startats för snusfabrikation 1783 av en Skräddarmästare Samuel Fiedler. Den övertogs först av sonen Magnus och sedan av Magnus son August.

Fredrik arbetade sig upp i firman och 1835 blev han delägare i den samma. Firman ändrade då namn till Fiedler & Lundgren. På hösten 1835 dog August och därefter drev Fredrik fabriken ensam och gjorde det med stor framgång. 1865 drog han sig tillbaka och överlät firman till två medarbetare, Anders Fredrik Nilsson och Ivar Sigfrid Nilsson. Firmanamnet Fiedler & Lundgren behölls och det finns fortfarande, men dess snusfabrik är i dag förlagd till Fosie utanför Malmö.

När Fredrik dog den 29 mars 1880 efterlämnade han en förmögenhet på mer än 1,3 miljoner riksdaler riksmünt. Fredrik var ogift och närmaste arvingar var syskon och syskonbarn, av vilka

flera bodde i Rönnäng och på Tjörnekalv. Av förmögenheten var 60 000 rmt i aktier och drygt 2 000 rmt i kontanter.

Huvudparten – över en miljon – hade han lånat ut mot 6% ränta till olika personer, eller kanske var det investeringar i dessa personers företag. Lundgren bedrev alltså en egen och mycket omfattande bankrörelse eller investering i företag. Hans fordringar var till största delen säkra, men det fanns några osäkra.

Bland låntagarna fanns flera kända göteborgare, vilket gör det troligt att Fredrik investerat i deras företag. Till exempel Th Mannheimer 80 000 rmt, I.A. Kjellberg & Söner 130 000 rmt, Olof Wijk & Co 110 000 rmt, James Dickson & Co 50 000 rmt, A.L. Pineus 60 000 rmt och I.M. Möller över 300 000 rmt. Alla dessa räknades som säkra fordringar.

De säkra fordringarna uppgick till 1 309 791,74 rmt och de osäkra till 83 197,22 rmt.

Med över en miljon utlånat – eller investerat – i säkra fordringar mot 6% ränta hade Fredrik en årsinkomst på minst 60 000 rmt.

Av Fredriks bouppteckning framgår att han måste haft en stor och välmöblerad våning, en köksutrustning som tyder på att större middagar förekom och ett välförsett linneförråd.

Fredrik Lundgren hade skrivit sitt testamente 1872 och det offentliggjordes efter hans död den 29 mars 1880.

Testamentet är mycket omfattande och är indelat i tre delar. Den största

donationen var på 400 000 rmt till Göteborgs stad och var till en grundfond för en högre undervisningsanstalt eller högskola. Fonden skulle ha namnet »Lundgrenska Högskolefonden« och förvaltas av Göteborgs Stadsfullmäktige.

Diskussioner om uppförandet av en Högskola i Göteborg hade pågått länge och efter Lundgrens donation tog den ny fart. En ivrig förkämpe för högskoleidén var redaktör S. A. Hedlund, som 1885 hos Göteborgs stadsfullmäktige föreslog en utredning av frågan. När så David Carnegie 1887 donerade 500 000 kr till Göteborg mot villkor att det inrättades en Högskola med fasta lärostolar kom stadsfullmäktige till skott och beslöt den 10 november 1887 upprättandet av Göteborgs högskola.

Högskolans officiella öppnande skedde den 15 september 1891 av dåvarande ecklesiastikministern G. Wennerberg och den nuvarande byggnaden i Vasaparken invigdes av kronprins Gustaf i september 1907.

I Del C i Lundgrens testamente står bl.a.: *Hvad som i mitt bo återstår sedan alla skulder blifvit betalda samt mina här ofvan gjorda förordnanden blifvit verkställda, tillfaller mina lagliga arfvingar.*

Hans broder på Rönnäng fick 180 000 kr och även hans släktingar på Tjörnekalv fick del av arvet.

Sigvard Torgersson

NYFÖDDA

»Lillebror« **Alftenius** – heter han tills namnet blir bestämt. Han är född 1 maj 2011, son till Anna och Anders Alftenius och femte barnbarnet till Tommy och Ann-Britt Johanssons.

Elin Öhrn, född 7 december 2010, dotter till Anders & Malin Öhrn, här i knät på stolt farmor.

Maja Wittström, född 7 november 2010. Dotter till Patrik och Jenny Wittström och åttonde barnbarn till Berth och Gunilla Danermark.

Ella Elin Wadström Wasserbrot, född 11 april 2011, dottertill Marcus Wasserbrot och Elin Wadström, Mariette Wikbergs barnbarn.

Ville Krook, född 16 september 2010. Erik Krook och Melina Håkansson är de stolta föräldrarna.

William Norin, född 20 december 2010, son till Jenni och Mattias Norin, barnbarn till Tom och Marianne Sellberg. Storasyster Tilde kramar sin lillebror.

Lisa Jakobsson, född 4 januari 2011. Dotter till Tanja och Pelle Jakobsson och barnbarn till Sixten och Viera Larsson. Storebror Viktor hjälper till med gungan.

Seniorligan håller invigning

– Riktigt *pent*, säger Elsa när hon åker upp till Mona och Eves altan. Två knapptryck och ett hissbyte senare är alla uppe. Leif är redan på plats vid det uppdukade bordet. Elsa överräcker värdparet en bukett vårblommor. Äntligen blir den av, den efterlängttade eftermiddagsfikan där hela gänget kan närvara. Väntan har varit lång, men nu är den på plats och inkopplad, hissen, som gör det möjligt att komma med rullstol till och från Mona och Eves hus.

– Vi har väntat länge på att kunna sitta runt kaffebordet tillsammans. Innan hissen kom har det varit omöjligt för oss att hälsa på varandra, säger Eve. Men nu blir det oftare!

Förutom hissen används Elsas svarta rullstol som taxi för både Elsa och Leif när gänget ska transporteras mellan husen.

Hembakat i solen i goda vänners lag är inte alltid att ta för givet. Med hiss och rullstolar kan alla turas om att bjuda varandra på fika. Hissen, bekostad av kommunen, innebär en stor förbättring i livskvalitet för öns åretruntboende seniorer. Nu hoppas vi på samlade krafter när det gäller färjeläget här på Kalven.

Susanna Leibovici

En lördag i april invigs Kalvens första hiss, och hela seniorgänget är samlade; den åretruntboende rullstolsligan Eve, Elsa och Leif och värdinnan Mona.

Elsa på uppgång.

www.tjornekalv.se Kalendarium 2011

Så heter vår hemsidaadress. Där får du information om det senaste på Kalven. Sprid den gärna till vänner och bekanta så även de får ta del av händelser och bilder från vår ö. Har du synpunkter på hemsidan så kontakta gärna Berth.Danermark@oru.se.

hittar du på vår hemsida www.tjornekalv.se. Där ser du tider, platser och annan information för 2011. Kalendarium kommer finnas även på anslagstavlan i hamnen.